

Kázání Mons. Dominika Duky OP, arcibiskupa pražského a předsedy ČBK

Ekumenická bohoslužebná slavnost v rámci Týdne za jednotu křesťanů,
kostel Českobratrské církve evangelické, Praha, 24. 1. 2011

Na první pohled se můžeme ptát, co ten evangelní úryvek (Mt 5, 21-26) vůbec může pro nás znamenat? Má ekumena význam pouze pro nás, abychom sjednotili křesťany a tak, jako jedna ze zájmových skupin přežili?

Konrád Lorenc považuje člověka za náhodné dílo přírody a my pro velkou část populace jako lidé nejsme víc než živočichové, kteří přežili díky přirozenému výběru v rámci evoluce. Dospělí jedinci stád a tlup se k sobě vůbec neznají a považují své sourozence z jednoho vrhu za protivníky nebo i za nepřítelé.

Matoušův úryvek z Horského kázání však mluví jinou řečí. Ten druhý, bez ohledu na rodinné vztahy, je můj bratr, je má sestra. Teprve po tomto úvodu, tak důležitém pro naši současnost, kdy skupinové zájmy neznají žádného bratra, či sestru, chci se vrátit k Bibli a k výkladu přečteného úryvku. V sobotu jsem sledoval v TV rozhovor moderátora s mladou historičkou, při kterém opakoval častou námitku o měkké vědě, kam patří historie, ostatní humanitní obory, tedy i teologie, o kterých se pochybuje, že vůbec vědou jsou a mají-li nějaký užitek. Kniha, ta Kniha knih a její výklad tam snad také patří.

Co však znamená současná reakce na Knihu knih naší společnosti? V roce 2009 jsme se dověděli, že prvně v našich moderních dějinách se stala Bible z více než 110 000 prodaných výtisků bestsellerem. Pokud jsem dobře odhadl, jednalo se o pět překladů, které měli knihkupci na pultech, především B21, ČEP, JBČ, BSP a Kralická Bible. Jsem přesvědčen, že je to dobře, nejen co do počtu, ale i zmíněných pět textů v českém jazyce. Každý překlad je také někdy více – jindy méně – i výkladem. I to je autentický způsob, protože překlad je k tomu, aby mu bylo rozuměno i porozuměno. Pokusím se porovnat několik klíčových termínů ve zmíněných pěti verzích. Vyslechli jsme text Čepu, a tak se budu vztahovat k němu.

ČEP	KRB	B21	JBČ	BSP
nezabiješ	nezabiješ	nezabiješ	nezabiješ	Nezavraždíš
snižuje bratra	racha	tupče	hlupáku	Raka
zatrácuje	blázne	blázne	odpadlíku	Blázne

Úvodní 21. verš používá tzv. Božského pasíva, což znamená vlastně „Bůh řekl“. Můžeme se ptát komu? Podle rabínské tradice s přihlédnutím Ex 20,13: „Řekl Mojžíšovi a sinajské generaci.“ Soudem v duchu tehdejší apokalyptiky je míněn Boží soud, či poslední soud. Úryvek obsahuje 6 antitezí, které ukazují Ježíšův způsob rabínské metody, s kterým se setkáváme v halachitských písmech, především v Toseftě. Je to často užívaná metoda Tanaitických autorů, jako je například u Hilella a Šamaje, Ježíšových současníků. V úryvku se stupňuje gradace: hněv – raka – móre. Výraz Raka je běžný u Kurta Alanda a blíží se k syrskému výrazu Reka, jak uvádí v poznámce JBČ. (prázdná – dutá hlava). Výraz odpadlíku JBČ, překlad móre, je ekvivalentem pro „bezbožný blázne“. Mohli bychom říci, že ČEP se pokusil přeložit nejsrozumitelněji pro současného čtenáře, neznalého náboženského kontextu a použil slovesných výrazů: snižuje bratra, zatrácuje bratra. Myslím, že tento kratičká a náznakový exkurz do exegeze a historie nám ukazuje,

zda můžeme bez studia přistupovat k výkladu dvojice „raka more“, anebo přiznáme, že měkké vědy, pokud studium je studiem, mohou být stejně náročné, jako u exaktních a technických věd.

Čtete tento úryvek v rámci ekumenického setkání při hledání jednoty. Uvědomujeme si, že eschaton není někde v budoucnosti přicházející událost, ale již námi po Kristu žitá přítomnost. Ekuména není rozmar, ani sebezáchovné puzení. Je to Boží příkaz. Je to přání našeho Pána Ježíše Krista, pravého Boha a pravého člověka, Syna Božího. Z textu vyplývá, že prvním předpokladem ekumény není láska, či přátelství, jak by se mohlo zdát, ale opravdová úcta k druhému bez snižování nebo ponižování, ale na prvním místě bez hněvu, odporu, či nenávisti, bez zatracování a nadávek, které by se nám mohly vrátit zpět na naši hlavu. O tom svědčí dějiny křesťanství a konfesních válek. Není to však jen minulost. Nevraživost nemůže být cestou ke smíření, ale odpuštění a následující odpuštění otevírá cestu ke vzájemné bratrské lásce.

Chápeme nejen listy Jana Pavla II. na přelomu druhého a třetího tisíciletí s prosbou o odpuštění. Tato prosba není možná bez přiznání viny. Slyšeli jsme jeho slova v roce 1995 na olomouckém letišti v Neředíně při svatořečení Jana Sarkandra. O to víc si vážím slov předsedy ERC a synodního seniora bratra Smetany, která pronesl po té na Velehradě.

Dovolte mi připomenout prosbu o odpuštění a smíření Pavla VI., který vyslovil v okamžiku, kdy poklekl a objal nohy přítomných pozorovatelů ostatních křesťanských církví na II. vatikánském koncilu.

V roce 2015 nebudeme vzpomínat pouze na výročí upálení Mistra Jana Husa, ale také si připomeneme 50. výročí ukončení II. vatikánského koncilu, na kterém zazněla slova lítosti z úst pražského arcibiskupa kardinála Josefa Berana.

Co závěrem? Ekumena není pouhou církevní záležitostí, lidstvo není ani stádo, ani tlupa.

Amen.

Pozn.:

B21 – nový překlad Bible pro 21. století

ČEP – Český ekumenický překlad

JBČ – Jeruzalémská Bible v novém českém překladu

BSP – Biblický studijní překlad

KRB – Kralická Bible